

ФІНАНСОВО–КРЕДИТНА І ГРОШОВА ПОЛІТИКА

УДК 336.77: 339.13

JEL Classification: G23, O16

Іванишин В.В.,
*д-р екон. наук, професор, ректор
Подільського державного аграрно-технічного
університету*
Волощук Ю.О.,
*канд. екон. наук, доцент, директор
навчально-наукового інституту дистанційної освіти
Подільського державного аграрно-технічного
університету*

ЛІЗИНГ ЯК МЕХАНІЗМ ОНОВЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Ivanyshyn V.V.,
*dr.sc.(econ.), professor, rector,
State Agrarian and Engineering University in Podilya*
Voloshchuk Yu.O.,
*cand.sc.(econ.), assoc. prof., director of education
and research institute of distance education,
State Agrarian and Engineering University in Podilya*

LEASING AS A MECHANISM FOR UPDATING THE MATERIAL AND TECHNICAL BASE OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX

Постановка проблеми. За роки реформування національної економіки різко скоротилися інвестиції в основний капітал аграрного сектору. Починаючи із 2004 року, вибуття основних засобів у 4-5 разів випереджає їх введення [1].

Головним чинником занепаду матеріально-технічної бази можна назвати дефіцит фінансових ресурсів. Такі умови визначають скорочення кількості машин та устаткування, неможливість проведення вчасно капітальних та поточних ремонтів, відсутність ресурсів для закупівлі запасних частин та удосконалення техніки тощо. Значний негативний вплив на процеси формування матеріально-технічної бази галузі чинить майже повна відсутність банківських кредитних програм довгострокового характеру. У ситуації, що склалася, перспективним заходом покращення становища із постачання сільськогосподарських машин є лізинг. Ключова перевага лізингу для малого та середнього виробника в можливості отримати необхідне обладнання максимально швидко і без втрати обігових коштів. Тобто, формування лізингових відносин в АПК надасть змогу вирішити питання подальшої активізації інвестиційного процесу.

На основі узагальнення світового та вітчизняного досвіду вважаємо лізинг як ефективний механізм подолання проблеми відсутності інвестицій оновлення матеріально-технічної бази підприємств та економічного розвитку аграрної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль та розвиток лізингу для аграрної сфери економіки досліджують вчені І.В. Черевань [1], В.В. Іванишин [2; 3], М.Я. Дем'яненко [4], Р.П. Саблук [5] та інші.

Питання формування та вдосконалення матеріально-технічної бази агропромислового комплексу розглядають науковці В.Г. Андрійчук [6], Г.М. Підлісецький [7; 8], О.В. Захарчук [9], М.М. Могилова [10] та інші.

Проблемам матеріально-технічного забезпечення, удосконаленням нормативних потреб в основних засобах для аграрного виробництва та реформам у сфері матеріально-технічного забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції на національному, регіональному рівнях та рівню підприємства приділяють увагу О.В. Вишневецька та Ю.О. Лупенко [9].

Дослідники звертають увагу на необхідність пошуку нових форм фінансування інвестиційної діяльності аграрних підприємств з метою формування та розвитку матеріально-технічної бази АПК, а тема лізингу усе більше привертає увагу науковців, однак в економічній літературі не існує єдиного підходу щодо формування здатності системи за допомогою лізингу забезпечувати грошовими ресурсами інноваційний розвиток підприємств аграрної сфери та визначення напрямів активізації лізингової діяльності в Україні, що і визначає актуальність цього дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності, особливостей на основі врахуванням сучасних тенденцій і можливостей прикладного застосування лізингу як механізму формування та оновлення матеріально-технічної бази і забезпечення грошовими ресурсами інноваційного розвитку агропромислового комплексу.

Виклад основних результатів дослідження. Лізинг посідає друге місце у світовій економіці за обсягом інвестицій після банківського кредиту і є інструментом інноваційного розвитку сільського господарства на інвестиційних засадах та одним з прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва. Лізинг відкриває користувачам широкий доступ до передової техніки і технології [11].

Світова практика показує, що використання лізингу є досить розповсюдженим та важливим, особливо для малих та середніх підприємств. Лізинг розвивається дуже активно у розвинутих країнах. Так, в США за 2017 р. обсяг лізингових операцій склав 100 млрд дол. і 78% підприємців тут використовують лізингові послуги. У Німеччині за 2017 рік сума операцій лізингу становила 25,5 млрд євро, Великій Британії – 39,1 млрд євро. За першу половину 2017 р. в Словаччині було укладено нових договорів лізингу на 1,1 млрд євро, а у Польщі на 7,3 млрд євро. За даними Європейської комісії, лізинг є джерелом фінансування для 48% малих та середніх підприємств (МСП) у ЄС.

Тобто, приклади розвинутих країн демонструють можливість використання лізингу для ефективного способу фінансового інвестування в основні виробничі засоби, особливо це важливо для розвитку малих та середніх підприємств галузі АПК.

Фінансовий лізинг – оренда майна з передачею права власності на нього після повної оплати лізингових платежів [12]. Послуги фінансового лізингу можуть надавати банки та інші небанківські установи, внесені до відповідного реєстру, який веде Нацкомфінпослуг. Лізингова діяльність банків здійснюється на підставі ліцензії Національного банку України. До 2017 року не було ліцензійних вимог для небанківських установ, що надають послуги фінансового лізингу в Україні. 6 грудня 2016 року Кабінет Міністрів України затвердив нові ліцензійні вимоги, відповідно до яких лізингодавці зобов'язані отримувати ліцензію на надання послуг з фінансового лізингу. Оперативний лізинг не підпадає під ліцензування, спеціалізованої звітної інформації щодо нього також немає, тому важко визначити обсяг послуг такого плану.

Отже, в Україні для ведення лізингових операцій небанківські фінансові установи зобов'язані отримати ліцензію Нацкомфінпослуг, тоді як банки мають право здійснювати фінансовий лізинг на підставі банківської ліцензії Національного банку України. Переважна більшість операцій на ринку лізингу це фінансовий лізинг.

Станом на 1 січня 2018 р. до Переліку юридичних осіб, які мають право надавати фінансові послуги та перебувають на обліку в Нацкомфінпослуг, внесено інформацію про 183 юридичні особи – лізингодавці, 280 фінансових компаній, які мають діючі ліцензії та надають послуги фінансового лізингу і 88 банків. Проте, у реєстрі Нацкомфінпослуг зареєстровано велику кількість фінансових установ з правом ведення факторингової та лізингової діяльності, однак лізингову діяльність вони взагалі не провадять.

Протягом 2017 року фінансовими компаніями та юридичними особами, які не мають статусу фінансових установ, але можуть згідно із законодавством надавати фінансові послуги, укладено 7752 договори фінансового лізингу на суму 12967,6 млн грн. Вартість об'єктів лізингу, що є предметом договорів, становить 10417,5 млн грн.

Вартість чинних договорів фінансового лізингу станом на 31.12.2017 становить 22,7 млрд грн. 55,4% ринку на початок 2018 р. займають лізингові компанії, що відображує сукупний портфель лізингових операцій [13]. На другому місці за обсягом лізингових операцій банки (портфель на 01.01.2018 – 17,7 млрд грн, ринкова частка – 43,7%).

На небанківські фінансові установи припадає лише 0,84% ринку (341 млн грн). За 2017 рік ними було укладено 53 нових договорів на суму 153,4 млн грн.

За даними Українського об'єднання лізингодавців, 16 членів даного об'єднання формують близько 70% українського ринку. За 2017 рік ними було укладено 7,7 тис. нових договорів на суму 12,8 млрд грн. При цьому багато лізингових компаній є підконтрольними власникам банків, і значна частина їх операцій фінансується за рахунок банківських кредитів. Станом на 1 січня 2018 року сума діючих договорів фінансового лізингу всіх типів становила 41122,92 млн грн (1465,2 млн дол. США). У 2017

році у лізинг сільському господарстві передано: тракторів (50%); зернозбиральних комбайнів (25%); оброблювальної техніки (25%) [14].

На українському ринку домінує фінансовий лізинг, що характерно на початковому етапі розвитку, оскільки клієнти здебільшого зацікавлені в отриманні предмета лізингу у власність наприкінці дії договору лізингу.

За підсумками 2017 року спостерігається зменшення кількості договорів фінансового лізингу на тлі збільшення суми договорів в порівнянні з 2016 та 2015 роками. Найбільша частина договорів, укладених лізинговими компаніями та небанківськими фінансовими організаціями (майже 48%), має термін від 2 до 5 років. Договори терміном від 5 до 10 років займають 25% загального обсягу, договори до 2 років – 24%, але спостерігається тенденція до збільшення їх частки. Договори з терміном понад 10 років займають близько 3% портфеля [13].

Відсоткові ставки у гривнях за лізинговими угодами становлять 25-30%, а з прив'язкою до курсу долара США в середньому становлять 10-12%. У середньому авансовий платіж становить від 20 до 40%, з тенденцією до поступового зниження суми, яка вимагається при підписанні угоди. Зазвичай лізинг недоступний для компаній, які не можуть надати фінансову звітність за три роки. Середня сума договору становить від 500 тис. до 1 млн грн. Також варто зазначити, що найбільші лізингові компанії не зацікавлені в фінансуванні малих угод. Лізингові угоди укладають у гривнях без прив'язки або з прив'язкою до курсу долара США/євро. Вартість договорів фінансового лізингу на кінець періоду за обладнання представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Вартість договорів фінансового лізингу за обладнання, млн грн

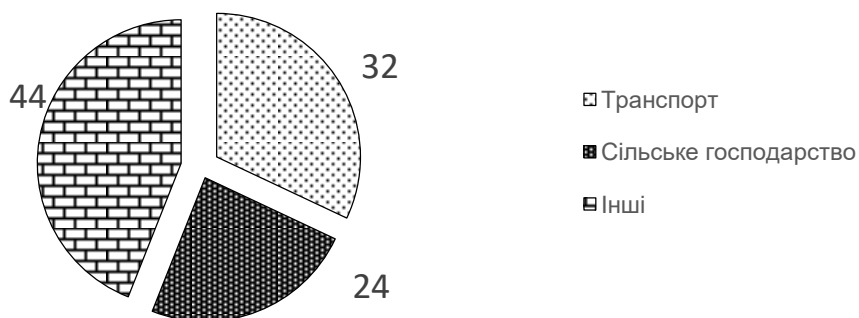
Обладнання	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відношення 2017 р. до 2015 р.
Транспорт	14713,6	13828,2	13948,2	94,8
Комп'ютерна техніка та телекомунікаційне обладнання	25,4	26,2	31,5	124,0
Друкарське обладнання	46,2	35,4	25,0	54,1
Торговельне обладнання	243,3	208,2	184,6	75,9
Техніка, машини та устаткування для сільського господарства	5736,4	4845,2	4398,2	76,7
Будівельне обладнання та техніка	1553,8	821,0	1102,7	71,0
Обладнання для харчової переробки	66,7	48,8	70,9	106,3
Медичне обладнання	14,2	10,8	13,9	97,9
Банківське обладнання	5,2	3,1	2,7	51,9
Промислове обладнання	166,0	121,1	92,4	55,7
Будівлі та споруди	893	786	1174,8	131,6
Інше	2883,9	2443,6	1713,6	59,4
Всього	26347,7	23177,6	22758,4	86,4

*Джерело: розраховано автором згідно даних Нацкомфінпослуг

Отже, відмітимо, що лізинг транспорту займає 61,3% у загальній вартості договорів фінансового лізингу в 2017 р. У 2017 р. в лізинг було надано техніка, машини та устаткування для сільського господарства на суму 4398,2 млн грн. (19,3% від загальної вартості договорів фінансового лізингу). Вартість договорів за цим напрямом зменшилась на 23,3% (1338,6 млн грн) порівняно з 2015 р. Загалом бачимо скорочення вартості договорів по всіх видах обладнання крім комп'ютерної техніки, обладнання для харчової переробки та будівель і споруд.

Переважає більшість лізингоотримувачів – це юридичні особи (90%), і лише 10% – це фізичні особи. Приблизно 70% активних клієнтів лізингу – це МСП. За статистикою Держфінпослуг, найчастіше лізингом користуються підприємства сільського господарства. Обсяг діючих договорів лізингу з аграріями становив 5,4 млрд грн або 21,9% від загального лізингового портфеля небанківських організацій, що дещо нижче показника 2017 р. – 24% (рис. 1). Транспортна галузь також активно використовує лізинг: 3,9 млрд грн або 15,7% портфеля (32% за 2017 р.). На третьому місці по затребуваності лізингових операцій – харчова промисловість: обсяг договорів на початок другого кварталу становив 3,4 млрд грн (13,9%) [15].

Станом на кінець 2017 року обсяг діючих договорів з представниками транспортної галузі та сільського господарства склав 7,22 млрд грн та 5,50 млрд грн відповідно. За договорами на суму близько 10 млрд грн профінансовано інші галузі (будівництво, промислове обладнання, будівлі).

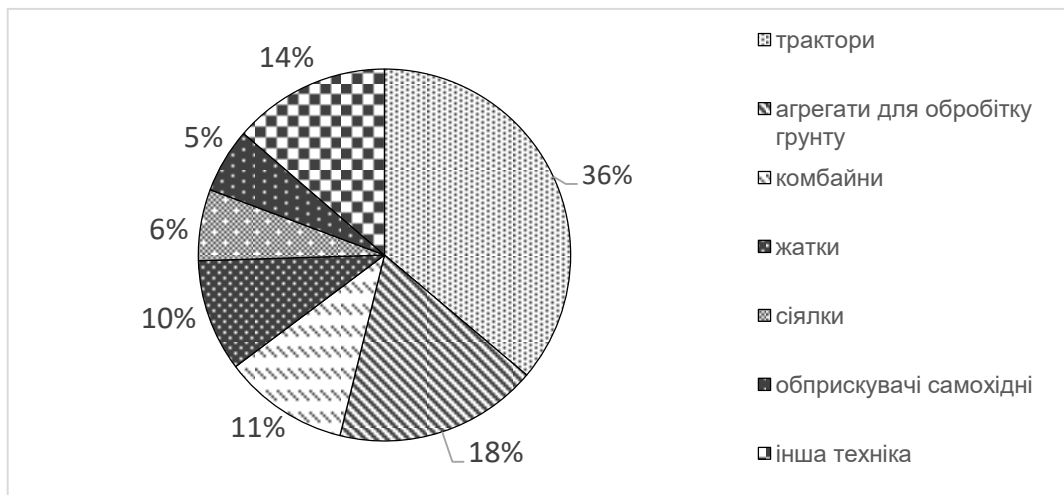

Рис. 1. Структура лізингового портфелю України в розрізі галузей економіки в 2017 р.,%

Джерело: побудовано на основі даних НБУ та Нацкомфінпослуг

На сьогодні часто спостерігаємо зростання навантаження на одиницю застарілої техніки в малих та середніх сільськогосподарських підприємствах, простої через технічні причини, збої в строках польових робіт. Загальні втрати сільського господарства від низького техніко-технологічного стану машин та обладнання за перевитратами паливно-мастильних матеріалів складає 10-12%.

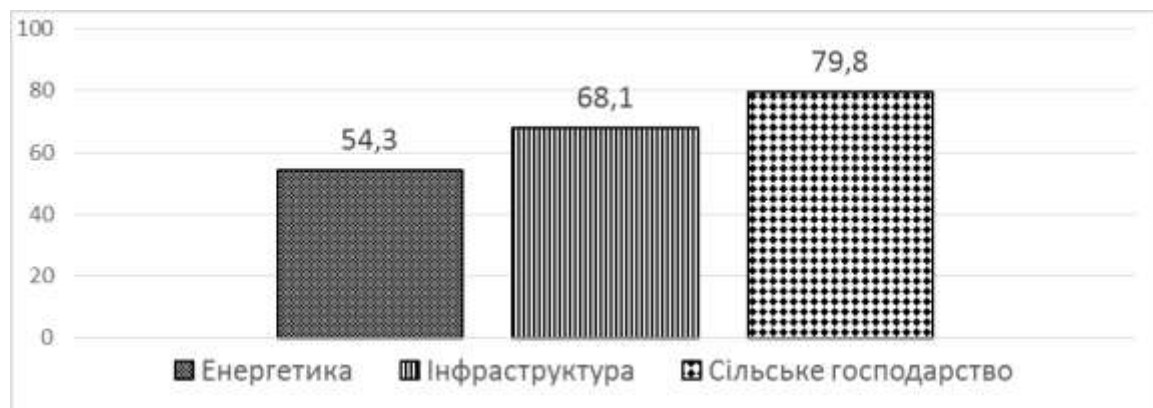
Щодо структури сільськогосподарської техніки, наданої в кредит, найбільшу частку складають трактори (36%), агрегати для обробітку ґрунту, обприскувачі (рис. 2).

Рис. 2. Структура сільськогосподарської техніки, наданої у лізинг у 2017 р. за типами, од.

Джерело: побудовано на основі даних [14].

Найпривабливішими секторами економіки для інвестування визначено сільське господарство, інфраструктуру та енергетику (рис. 3).

Рис. 3. Найпривабливіші для інвестування сектори економіки, %

Джерело: побудовано на основі даних НБУ та Нацкомфінпослуг

Лізингодавці найбільше зацікавлені в лізингу високоліквідного обладнання, яке можна легко повернути та перепродати. Яскравим прикладом цього є автомобілі. У портфелях більшості лізингових

компаній автомобілі зазвичай є домінуючим предметом фінансового лізингу. Лізинг легкових автомобілів, безумовно, є найбільш розвинутою частиною українського ринку лізингу. Деякі більші за розміром компанії працюють з «угодами щодо надання повного спектру послуг», за якими лізингодавець керує автомобільним парком компанії.

Перевагами використання лізингу для сільськогосподарського виробництва можна назвати:

1. Лізинг, розділяючи платежі, дає можливість зберегти частину вільних готівкових коштів на розширення і поліпшення бізнесу, можливість інновацій;

2. Умови співпраці з лізинговою компанією дозволяють розподілити виплати за техніку рівномірно на певний строк, а вигоду від використання техніки отримувати одразу;

3. Дає можливість використовувати найновішу, сучасну техніку, не вивільняючи при цьому ліквідність з обороту.

4. Значну частину звітності по придбаному обладнанню веде лізингова компанія, полегшуючи роботу підприємцям.

5. Амортизаційні відрахування та бухгалтерський облік обладнання, придбаного в лізинг відображені на балансі підприємця, а відсотки й комісії за лізингом переносяться на валові витрати, зменшуючи базу оподаткування.

6. Лізинг дозволяє отримати інвестиції у формі машин, устаткування, обладнання від вітчизняних та іноземних партнерів-інвесторів.

7. Лізингове майно не знаходиться на балансі підприємства-лізингоодержувача. Тобто активи підприємства не збільшуються і податок на це майно не сплачується.

8. Гнучкі умови лізингової угоди на відміну від кредитної. Можливість обом сторонам вибрати вигідні умови, строки та схеми виплат.

9. Ремонт і технічне обслуговування предмета лізингу здійснює лізингодавець згідно умов договору.

10. До операцій лізингу може бути залучено кошти інших організацій, таких як страхові компанії, банківські установи, товариств та інших.

11. За лізингодавцем зберігається право власності на передане майно, тобто воно виступає як застава, має місце низький ризик неповернення коштів.

12. Лізингоодержувач сплачує лізингові платежі, що переносяться на собівартість, після закінчення строку лізингового договору майно може перейти у власність лізингоодержувача, якщо інше не передбачено договором. Тобто, ресурси, що витрачаються на платежі за договором, формуються з прибутку до оподаткування. Для держави операції лізингу з іноземними лізингодавцями теж є вигідними, оскільки така фінансова заборгованість відноситься до країни, де знаходиться лізингодавець, а не лізингоодержувач.

Згідно статистичних даних Нацкомфінпослуг, кількість нових договорів лізингодавців у небанківському секторі знизилась до 7752, тобто скоротилась на 28,5% за період 2012-2017 рр. (табл. 2). Вартість нових угод збільшувалася 2 роки поспіль: на 57% у 2016 році до 9751 млн грн та на +33% у 2017 році до 12968 млн грн. Утім, для порівняння, кількість чинних договорів у 2013 році становила 25050, а у 2014 – 27348. Більш того, сума діючих у 2017 році договорів не досягла загальної суми в 67 млрд грн 2013 року або навіть суми 26 млрд грн 2015 року.

Таблиця 2

Динаміка укладених договорів, млн грн

	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відношення. 2017 р. до 2012 р.
Кількість нових договорів	10832	11083	8966	4119	9160	7752	71,5
Новий бізнес (вартість), млн грн	14711	31553	7438	6217	9754	12968	88,1
Новий бізнес (вартість), млн дол. США	1841	3949	472	259	359	462	25,0

Джерело: на основі даних Нацкомфінпослуг

Перспективними напрямками на майбутнє є комп'ютерні, інноваційні технології, енергозберігаюче обладнання, поновлювані джерела енергії. Лізинг може бути незамінним інструментом при будівництві нових доріг, відновленні зруйнованих регіонів [14].

А для сільськогосподарського виробництва це машини для збирання цукрового буряка та картоплі; обладнання для виробництва кукурудзи та сої; обладнання для іригації; обладнання для годування тварин, доїльне обладнання та холодильні камери для молочних ферм; елеватори [14].

Спостерігаючи скорочення використання механізму лізингу в сільському господарстві протягом останніх років, відмітимо, що основними стримуючими факторами розвитку лізингової галузі в

Україні є:

- недостатня обізнаність компаній, МСП, представників влади та громадськості щодо переваг лізингу для фінансування розширення бізнесу;
- відсутність сприятливої юридичної та податкової бази для лізингу;
- брак внутрішнього та іноземного капіталу для лізингових компаній і відсутність програм, спрямованих на лізинг для МСП;
- недостатня інституційна спроможність асоціації, яка б мала потужніше представляти та захищати інтереси учасників і забезпечувати юридичну, нормативну, інформаційну, рекламну, професійну підготовку;
- відокремленість лізингової галузі від міжнародних тенденцій та напрацювань [15].

Нацкомфінпослуг розроблено зміни до законодавства, спрямовані на стимулювання розвитку фінансового лізингу, у тому числі в частині визнання лізингодавців кредиторами, розроблення механізмів повернення майна. Проект Закону України «Про фінансовий лізинг» (реєстр. № 6395) внесено на розгляд Верховної Ради України 19.04.2017. Законопроект спрямований на створення необхідних передумов для розширення можливостей використання суб'єктами господарювання операцій фінансового лізингу для оновлення основних засобів, збільшення виробництва валового продукту, а, отже і податкової бази для подальшого наповнення державного бюджету, вирішення проблеми подвійного оподаткування у разі перепродажу вилученого об'єкту лізингу; створення можливості брати участь в пільгових державних програмах; можливість створення стимулів для розвитку даного сектору. Важливою метою проекту є також забезпечення захисту прав споживачів [16].

За оцінками Німецької консалтингової групи, в Україні дефіцит фінансування малого та середнього бізнесу становить 9,3 млрд євро. В країні мають місце численні проекти міжнародних організацій з метою стимулювання економіки та соціальних реформ, але лише деякі з них націлені безпосередньо на лізинг [17].

У Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року лізинг визнаний можливим інструментом подолання проблеми недостатнього фінансування малих та середніх підприємств в Україні. Крім того, КМУ зазначив, що низька обізнаність про можливості отримання основних засобів в лізинг є однією з перешкод для розвитку лізингу МСП [18].

Вважаємо, що можливими рішеннями для розширення використання лізингу в АПК України є наступні:

- у вендорному лізингу – спеціальний онлайн-інструмент взаємодії між дилером та лізинговою компанією, який дозволяє приймати негайні рішення щодо ризику та друкувати договір лізингу в пункті продажу – можливість укладення угоди за один день.
- оперативний лізинг з повним технічним обслуговуванням в аграрному секторі для великих ферм з можливістю заміни обладнання наприкінці строку лізингу.
- електронний лізинг – можливість повністю оформити лізинг онлайн (угоди на невеликі суми): від пропозиції до укладення договору лізингу.

Для реалізації стратегічної мети відтворення техніко-технологічного забезпечення аграрної сфери необхідно досягти в найближчі роки співвідношення між придбанням та списанням наявної сільськогосподарської техніки відповідно 15% до 8%, навантаження на одиницю сільськогосподарської техніки згідно технологічної потреби.

Лізинг може допомогти вирішити проблеми впровадження заходів з енергозбереження і вдосконалення структури машинно-тракторного парку підприємств аграрної сфери парку тракторів і самохідних машин, розширити обсяги застосування комбінованих машин та агрегатів тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Лізинг є одним з механізмів впровадження інновацій в сільське господарство, що допомагає швидко вирішити проблему модернізації, удосконалення матеріально-технічної бази, сприятиме розвитку процесів виробництва та реалізації, відповідно зростанню кількості робочих місць.

Можливими рішеннями щодо розвитку лізингу в АПК України є розширення використання вендорного лізингу, оперативного та електронного лізингу. Перевагами розширення використання лізингу для України є: право власності на устаткування, яке є предметом лізингу – це перевага для обох сторін; часто лізинг є єдиним рішенням, коли немає можливості взяти кредит; великий та привабливий ринок для багатьох міжнародних постачальників; можливість розвитку вендорного лізингу (найбільш популярний канал передачі активів в лізинг у Європі); досвід більш зрілих ринків пропонує типовий сценарій розвитку ринку лізингу.

Визначено, що лізинг є фінансовим інструментом, який допоможе провести реновацію застарілих виробничих потужностей та оновлення інфраструктури в контексті економічного розвитку та входження України в структуру світового ринку.

Література

1. Черевань І. В. Ефективність лізингу: наук.-попул. нариси; НАН України. Київ: Фенікс, 2010. 168 с.
2. Іванишин В.В. Роль лізингу в забезпеченні сільськогосподарських підприємств засобами механізації. Київ: ІАЕ УААН, 2003. 294 с.
3. Іванишин В. В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2011. 350 с.
4. Дем'яненко М. Я., Іванина Ф.В. Стан державної фінансової підтримки сільського господарства. *Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку*. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2005. С. 233-235.
5. Саблук Р.П. Фінансовий лізинг в АПК : монографія. Київ: ІАЕ УААН, 2003. 178 с.
6. Андрійчук В.Г. Фінансовий лізинг у розвитку матеріально-технічної бази аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2013. № 3. С. 65-69
7. Підлісецький Г.М. Фінансовий лізинг як механізм державної підтримки технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2011. №4. С. 75-79.
8. Підлісецький Г. М., Могилова М. М. Удосконалення переоцінки основних засобів аграрного сектору в системі їх відтворення. *Економіка АПК*. 2010. № 12. С. 41-47.
9. Матеріально-технічне забезпечення сільського господарства України: посібник / Ю. О.Лупенко, Захарчук О. В., Вишневецька О. В. та ін.; за ред. Ю. О. Лупенка та О. В. Захарчука. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2015. 144 с.
10. Могилова М. М. Основні засоби сільськогосподарських підприємств: стан, оцінка, відтворення: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2016. 404 с.
11. Гнаткович О.Д. Активізація інновацій у сільське господарство України. *Ефективна економіка*. 2009. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=65>. (дата звернення: 15.10.2018).
12. Ринок фінансового лізингу: тенденції та проблеми. URL: <http://finpuls.com/ua/financial/reviews/news/Rinok-fnansovogo-lizingu-tendenc-ta-problemi.htm> (дата звернення: 16.10.2018).
13. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців). URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-finansovykh-kompanii-lizynhodavtsiv-ta-lombardiv-Ukrainy.html> (дата звернення: 24.10.2018).
14. Українське об'єднання лізингодавців. Офіційний веб-сайт. URL: <http://uul.com.ua/2018/pidsumky-iii-kvartalu-kompanij-uchasnykiv-asotsiatsiy/> (дата звернення: 20.10.2018).
15. Лізингова галузь в Україні: тенденції та рекомендації для зростання. Звіт агентства США з міжнародного розвитку USAID. URL: [yur-gazeta.com/content/UserFiles/Docs.../1b907d2a72b64ebc0bda4b2d27dfb4ad.doc](http://www.yur-gazeta.com/content/UserFiles/Docs.../1b907d2a72b64ebc0bda4b2d27dfb4ad.doc). (дата звернення: 24.10.2018).
16. Публічний звіт про діяльність національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT2017/%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2_2017.pdf (дата звернення: 14.10.2018).
17. Німецька консалтингова група – GFA Consulting Group. URL: <https://www.gfa-group.de/> (дата звернення: 18.10.2018).
18. «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року». Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250167535> (дата звернення: 24.10.2018).

References

1. Cherevan, I.V. (2010), *Efektivnist lizynhu: naukovo-populiarni narysy* [Leasing effectiveness: popular science essays], Feniks, Kyiv, Ukraine, 168 p.
2. Ivanyshyn, V.V. (2003), *Rol lizynhu v zabezpechenni silskohospodarskykh pidpriemstv zasobamy mekhanizatsii* [The role of leasing in providing agricultural enterprises with means of mechanization], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine, 294 p.
3. Ivanyshyn, V.V. (2011), *Organizatsiino-ekonomichni zasady vidtvorennia i efektyvnoho vykorystannia tehnychnoho potentsialu ahrarynoho vyrobnytstva* [Organizational and economic principles of reproduction and effective use of technical potential of agrarian production], monograph, NNTs IAE, Kyiv, Ukraine, 350 p.
4. Demianenko, M.Ya. and Ivanyna, F.V. (2005), "State of state financial support of agriculture". *Ahropromyslovyi kompleks Ukrainy: stan, tendentsii ta perspektyvy rozvytku* [Agro-industrial complex of Ukraine: state, trends and prospects of development], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine, pp. 233-235.
5. Sabluk, R.P. (2003), *Finansovy lizynh v APK* [Financial leasing in the agroindustrial complex], monograph, NNTs IAE, Kyiv, Ukraine, p. 178.
6. Andriichuk, V.H. (2013), "Financial leasing in the development of the material and technical base of agricultural enterprises", *Ekonomika APK*, no. 3, pp. 65-69.

7. Pidlisetskyi, H.M. (2011), "Financial leasing as a mechanism for state support of technical support for agriculture", *Ekonomika APK*, no. 4, pp. 75-79.
8. Pidlisetskyi, H.M. and Mohylova, M.M. (2010), "Improvement of revaluation of fixed assets of the agrarian sector in the system of their reproduction", *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 41-47.
9. Lupenko, Yu.O., Zakharchuk, O.V., and Vyshnevetska, O.V. (2015), *Materialno-tekhnichne zabezpechennia silskoho hospodarstva Ukrainy* [Material and technical support of Agriculture of Ukraine], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine, 144 p.
10. Mohylova, M.M. (2016), *Osnovni zasoby silskohospodarskykh pidpriemstvi: stan, otsinka, vidtvorennia* [Fixed assets of agricultural enterprise: the state, estimation, recreation], monograph, NNTs IAE, Kyiv, Ukraine,
11. Hnatkovich, O.D. (2009), "Activation of innovations in agriculture of Ukraine", *Efektivna ekonomika*, no. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=65>. (access date October 15, 2018).
12. "Financial Leasing Market: Trends and Problems", available at: <http://finpuls.com/ua/financial/reviews/news/Rinok-fnansovogo-lzingu-tendenc-ta-problemi.htm>. (access date October 16, 2018).
13. "Results of activity of financial companies, pawnshops and legal entities (lessors)", available at: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-finansovykh-kompanii-lizynhodavtsiv-ta-lombardiv-Ukrainy.html>. (access date October 24, 2018).
14. "Ukrainian Union of Lessors. Official website", available at: <http://uul.com.ua/2018/pidsumky-iii-kvartalu-kompanij-uchasnykiv-asotsiatsiy/> (access date October 20, 2018).
15. "Leasing industry in Ukraine: trends and recommendations for growth", USAID Agency for International Development Report. available at: yur-gazeta.com/content/UserFiles/Docs.../1b907d2a72b64ebc0bda4b2d27dfb4ad.doc. (access date October 24, 2018).
16. "Public report on the activities of the National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets", available at: https://www.nfp.gov.ua/files/ZVIT2017/%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2_2017.pdf. (access date October 14, 2018).
17. GFA Consulting Group – Official website, available at: <https://www.gfa-group.de/>. (access date October 18, 2018).
18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2001), Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Approval of the Strategy for the Development of Small and Medium Enterprises in Ukraine until 2020" dated May 24, 2017 no. 504, available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250167535>. (access date October 24, 2018).

Стаття надійшла до редакції 06.11.2018 р.